

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7. Vtrum in Christo fuerit timor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super Questionis quinta decima Articulum septimum.

Tulus clarus est. In corpore duo sunt, primo declarantur conditio[n]es requisi[t]e ad causandum timorem, secundo respondeatur qualificatio, cum distinctione bimembri & conclusionibus duabus. Quo ad primis, conditio[n]es sunt quatuor: apprehensio mali futuri, incertitudo, & possibilis euntaria. Et in duabus primis contentum cum tristitia, quia uerue est apprehensione mali. In tercia differunt, quia illa est praefata, ista futura. Sed haec differentia non sufficit, quia non est viqueque difference, quoniam futurum potest habere rationem praeferentis, & tunc non timor, sed tristitia cauatur. Apprehenditur autem malum futurum sub ratione praefensis, quando ut certum apprehenditur. & ideo incertum seu possibiliter utari esse debet malum futurum, quod timorem ingreditur. Et haec omnia in litera ex convenientia & differentiatione inter tristitiam & timorem clare dicuntur.

Sed bene nota uerba litera, si omnitudine habeat: quoniam, esti ut certum quo ad substantiam & in ceram quo ad tempus (ut contingit comumier de morte) aut, quo ad genus mortis (ut contingit damnatio ad mortem & huiusmodi) quantum admittetur de incertitudine, tantum potest immisceri spei euandit, & conuenienter timoris. Nec

pures propterea enumeratas esse omnes timoris causas, quoniam sicut proposito eas conditiones afferre, secundum quas discernuntur: eti[us] qualiter fuit, & qualiter non fuit in Christo timor: de timore enim diffine in prima secunda tractatum est. Quo ad secundum, distinctio est, Timor potest considerari quantum ad duo: primo, quantum ad motum appetitus sensitiuum ex apprehensione malo futuro: secundo quantum ad motum eiusdem ex apprehensione malo futuro incerto. Prima conclusio est, In Christo non fuit timor quo ad primum. Secunda conclusio est, In Christo non fuit timor quo ad secundum. Probatur auctoritate Damæ. Et patet utique conclusio ex dictis.

Sed dubium occurrit circa primam conclusionem, quia motus appetitus ex malo futuro apprehenso, non est timor nisi sit cum ipso eas (ut in litera dicitur ex Aristotele) ergo talis motus non est timor nisi aequiuox, non saluat timor per hoc sufficienter in Christo timor.

Dubium quoque alterum occurrerit circa secundam conclusionem, quoniam ex hoc, quod Christus omnia futura certo cognovit, non sufficienter excludetur timor quo ad incertitudinem eius, quoniam scientia animæ Christi (ut pater ex supra dictis) erat habitualis, nec oportebat esse actualē, quoniam habitus est, qui quis operatur cum uult, & propterea poterat Christus non uenire scientia eius, quam habebat, apprehendere malum futurum, quoniam incertum, & sic habere in suo appetitu timoris motu, quo ad

Aomnia (sicut & tristitiam) non quo ad aliquid tantum.

Et augetur dubium: quia ex eo, quod in Christo non erat redundatio superiorum ad inferiores partes, aut econtra, sed unaque pars sibi propria exercebat, consentaneum est, ut tristitia in qua cogitativa Christi cum ratione, non uente scientia

infusa de certitudine

euentus mortis, quâ

uis uente scientia fu-

ture mortis, appre-

hendere malum fu-

turum, ut incertum

ipso cogitativa quo

ad euenum, & ex

tali apprehensione

fuerit timor quo ad

omnia, cum imagi-

nativa seu cogitati-

ua sit mouens imme-

diatum appetitus seu

sicuti.

Propter timor non videtur esse nisi de malo, quod non potest homo uitare: sed Christus potest uitare & malum poenitentiam, quod passus est, & malum culpe, quod aliis accidit, ergo in Christo non fuit aliquis timor.

SED CONTRA est, quod dicitur Marci 14. Cœpit Iesus paucere & tædere.

RESPON. Dicendum, quod sicut tristitia causatur ex apprehensione mali praesentis, ita timor causatur ex apprehensione mali futuri. Apprehensio autem mali futuri si omnitudinem certitudinem habeat, non inducit timorem. unde Philoso. dicit in 2. Rhet. quod timor non est nisi ubi est aliqua spes euadendi. Nam quando nulla ipsis est euadendi, apprehenditur malum ut praesens, & sic magis causat tristitiam, quam timorem.

Sic ergo timor potest considerari, quantum ad duo. Vno modo, quantum ad hoc quod appetitus sensitiuum naturaliter refugit corporis lesionem, & per tristitiam, si sit praesens, & per timorem, si sit futura. Et hoc modo, timor fuit in Christo, sicut & tristitia. Alio modo, potest considerari secundum incertitudinem futuri euentus: sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi ignoramus.

Cut æthiops potest quidem dici albus propterea potest dici albus, quia simpliciter loquendo, est niger. Timor igitur quo ad incertitudinem euentus, uere negatur in Christo simpliciter & absolute, quia Christus erat certissimus de euento malorum.

Et hoc est quod docemur ex secunda conclusione literæ: cum quo tamen stat, quod in Christo secundum aliquam portionem potuit esse timor, etiam quo ad incertitudinem euentus, quod est, in Christo secundum quid fuisse timorem, quo ad incertitudinem euentus, pro quanto potuit ratio inferior apprehendere malum futurum, nihil proponendo de certitudine, vel incertitudine euentus, ac per hoc apprehendebatur malum futurum ut incertum negatiu[m] remanebat siquidem malum futurum non certum ex hoc ipso, quod non proponebatur certe euenturum. Et sic potuit esse in Christo timor, etiam quo ad incertitudinem euentus.

Ad primum igitur dubium dicitur, quod motus appetitus sensitiuum causatus ex apprehensione mali futuri, abstrahendo a certo, uel incerto, est vere timor, non tristitia, requirens quod malum futurum apprehendatur, quasi praesens, quia certum. Et quoniam in litera nihil aliud dicitur, ponendo primam conclusionem, nisi quod timor fuit in Christo, quatenus causat ex apprehensione mali futuri, si sibi non est sicut prius dicta ex Aristotele. Nec obstat secunda conclusio, quae non negat huiusmodi timorem.

Tertia. Thomæ.

14 rem

Lib. 2. Rhet.
cap. 5. circa
media 10. 3.

QVAEST. XV.

re a Christo, sed negat timorem quo ad incertitudinem contrarie a Christo simpliciter.

P Et hinc patet solatio secundi dubij, quoniam dictum est, conclusio secundum afferit in Christo absolute non fuisse incertum, sicutem eventus mali (que est ambiguum quedam de malo futuro) haec est, n. incertudo contrarie, ac per hoc non esse timorem quo ad hunc incertitudinem.

Obiectio autem loquantur & de incertitudine negari, & de Christo secundum quod: quia ut dictum est, ve-

rificare de Christo simpliciter, quia certissimus de eventu cuius mali futuri,

Super Questionis 15. Artic. Octauum.

TItulus clarus est, In corpore unica est conclusio; in Christo solù, quantum ad scientiam experientalem, potuit esse admiratio. Hac conclusio primo probatur,

deinde reddit ratio, quare ista potest potita est in actu Probatum est, Admiratio est de novo, & insolito; sed Christo nec secundum scientiam diuinam, nec humanam in verbo, nec in causa, sed tantum experientalem, potuit occurrere aliquid nouum &

Li. 1. Met. ca. 2. in me. t. 3.

Art. 3. huius qualitatis.

Li. 2. cap. 15. talem, potuit occur-

Li. 4. eth. c. 3. declin. ad 2.

Ratio. Ratio actus est infructu nostra. Confirmatur auctoritate Augustini,

Dicitur in 2. lib. * qd admiratio est timor ex magna imaginatione, & ideo Phil. dicit in 4. Ethic. t. quod magnanimus non est admiratus: sed Christus fuit maxime magnanimus, ergo in Christo non fuit admiratio.

T 3 Præt. Nullus admiratur de eo, quod ipse facere potest: sed Christus facere poterat quicquid magnum erat in rebus. ergo videtur quod de nullo admiratur.

SED CONTRA est, quod dicitur Matht. 7. Audies Iesus, (scilicet uerba Centurionis) miratus est.

RESPON. Dicendum, quod admiratio proprie est de aliquo nouo & insolito. In Christo autem non poterat esse aliquid nouum & insolitus, quantum ad scientiam diuinam, neque etiam quantum ad scientiam humanam, qua cognoscit res in verbo, uel qua cognoscit res per species inditas; potuit tamen aliquid esse sibi nouum & insolitus secundum scientiam experimentalis, secundum quam sibi poterant quotidie aliqua noua occurrere. Et ideo si loquamur de ipso, quantum ad scientiam diuinam, & scientiam beatam, uel etiam infusam, non fuit in Christo admiratio. Si autem loquamur de eo, quantum ad scientiam experimentalem, sic admiratio in eo esse potuit. Et assumptis hunc defectum ad nostram instructionem, ut scilicet doceat esse mirandum,

tes quid hoc sit. Et quantum ad hoc timor non fuit in Christo, vt Dama. * dicit in 3. lib.

Ad PRIMVM ergo dicendum, qd iustus dicitur esse ab aliis; terrore, secundum qd terror importat perfectam passionem, auertentem hominem ab eo, quod est rationis, & sic timor non fuit in Christo, sed solum secundum propassionem. & ideo dicitur qd Iesuscepit patrem, quasi secundum propassionem, ut Hieron. * exponit.

Ad SECUNDVM dicendum, qd Christus non admirabatur de fide Centurionis, ea ratione, quod esset magna quantum ad ipsum: sed quia erat magna quantum ad alios.

Ad TERTIUM dicendum, qd ipse poterat facere omnia secundum virtutem diuinam, secundum quam in eo admiratio non erat: sed solum secundum humanam scientiam experimentalem, ut dictum est.*

ARTIC. VIII. ET IX.

quod etiam ipse mirabatur. Vnde dicit August. in 1. super Genes. t. contra Manichæos, quod miratur Dominus, nobis mirandum esse significans, qui bus adhuc opus est sic moueri. Omnes ergo tales motus eius non perturbati animi signa sunt, sed docentis magisterium.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod licet Christus nihil ignoraret, poterat tamen aliquid de novo occurtere experimentali eius scientia, ex quo admiratio canaretur.

Ad SECUNDVM dicendum, quod Christus non admirabatur de fide Centurionis, ea ratione, quod esset magna quantum ad ipsum: sed quia erat magna quantum ad alios.

Ad TERTIUM dicendum, quod ipse poterat facere omnia secundum virtutem diuinam, secundum quam in eo admiratio non erat: sed solum secundum humanam scientiam experimentalem, ut dictum est.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Christo fuerit ira.

Super Questionis 25. Articulum numero.

Ad NONYM sic proceditur, Videtur, qd in Christo non fuerit ira. Dicitur enim Iacob. 1. Ira uirii, iustitia Dei non operabatur: sed quicquid fuit in Christo, ad iustitiam Deipertinuit: ipse enim factus est nobis iustitia à Deo, vt dicitur 1. Cor. 1. ergo uidetur, quod in Christo non fuerit ira.

H 1. **V**trum in Christo fuerit admiratio. **D**OCTAVVM sic proceditur, Videtur qd in Christo non fuerit admiratio. Dicitur n. Philof. in 1. Meta. * quod admiratio causatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam. Et sic admirari non est nisi ignorans: sed in Christo non fuit ignorantia, ut dictum est, t. ergo in Christo non fuit admiratio.

P 2 Præt. Dama. dicit in 2. lib. * qd admiratio est timor ex magna imaginatione, & ideo Phil. dicit in 4. Ethic. t. quod magnanimus non est admiratus: sed Christus fuit mansuetus. ergo in eo non fuit ira.

P 3 Præt. Greg. dicit in 5. Morat.

quod ira per uitium, excusat oculum mentis. ira uero per zelum, ipsum turbat: sed in Christo mentis oculus non fuit excusat nec turbatus, ergo in Christo non fuit nec ira per uitium, nec ira per zelum.

SED CONTRA est, quod Ioh. 2. de eo dicitur esse impletum, quod in Psalm. 68. legitur, Zelus domus tua comedit me.

RESPON. Dicendum, qd sicut in 2. par. dictum est, * ira est effectus tristitia. Ex tristitia enim alicui illata, consequitur in eo circa sensitum partem, appetitus repellendi illatum iniuria, uel sibi, uel aliis. Et sic ira est passio composita ex tristitia, & appetitu vindictæ. Dictum est autem, t. qd in Christo tristitia esse potuit. Appetitus etiam vindictæ qd siue est cum peccato, qn, siue vindictam querit absq; ordine rationis, & sic ira in Christo esse non potuit: huiusmodi enim dicitur ira per uitium.

Quandoque uero talis appetitus est sine peccato, immo est laudabilis, puta cum aliquis ap-

T Itulus clarus est.

In corpore articuli sunt duæ conclusiones responsione quæsiro. Prima est:

Ira per virium non potuit esse in Christo Secunda est, Ira per zelum fuit in Christo. Probatur conclusio similis, monstrando primo, ex quibus confitetur ira tom. 5. scilicet, ex tristitia & appetitu vindictæ & distinguendo duplicum appetitum vindictæ, vel non secundum ordinem rationis: ille iram per uitium, iste iram per zelum constituit, vt Augustinus dicit. Et sic relinquuntur amba conclusiones, vt per le

note: prima, quia in Christo constat non fuisse peccatum.

Secunda uero, quia Euangelium expresse dicit de Christo, Zelus domus tua, &c.

Nec putes nouitie, propriæ compositionem esse iram ex tristitia & appetitu vindictæ: cum illa sit in concupiscentiæ, hac in iracibili: & & uerque est qualitas simplex. Sed composta dicitur tamen ex necessario cocurrentibus ad compositionem ipsius,

que formaliter est appetitus uincit: causa litter autem est tristitia, quia ex tristitia iniungit causam. Et po-

D. 12. 18.

* Alias effectum.